

"POLULLA-hankkeesta on meille ollut todella paljon hyötyä. Ilman hanketta en olisi uskaltanut hakea sosionomiopintoihin. Mutta myös meistä opiskelijoista on ollut paljon hyötyä Turun ammattikorkeakoululle, kun olemme olleet kehittämässä monikulttuurista ohjausta hankkeessa."

Monikulttuurinen ohjaus Polulla-hankkeessa

Kulttuurisensitiivinen ohjaus

- Kulttuurisensitiivinen ohjaus ja monikulttuurinen ohjaus tarkoittavat usein samaa asiaa. Niillä tarkoitetaan eri kulttuuristen tekijöiden huomioimista ohjauksessa. Voidaan puhua myös moninaisuutta arvostavasta ohjauksesta. (Lairio & Leino 2007.)
- Kulttuurien moninaisuus voidaan ymmärtää laajasti käsittämään muun muassa kielen, sukupuolen, etnisyyden, asuinympäristöjen, sosiaaliluokan, uskontojen, poliittisten näkemysten, seksuaalisuuden ja muiden fyysisten, sosiaalisten tai psyykkisten ominaisuuksien kautta muotoutuvia eroja ja yhtäläisyyksiä ihmisten välillä (Egan, 2006, 3–4).
- Kulttuurisensitiivisellä ohjauksella tarkoitetaan ensinnäkin asiakkaan, ohjaajan ja toimintaympäristön monikulttuurisuuden ja siihen liittyvien teemojen käsittelyä ohjauksessa. Toiseksi monikulttuurisessa ohjauksessa myös jatkuvasti luodaan, muokataan ja uusinnetaan kulttuurista ymmärrystä asiakkaan ja ohjaajan osallistuessa konstruktivistiseen ja kulttuurienväliseen vuorovaikutusprosessiin, jossa rakennetaan yhdessä uudenlaista monikulttuurisuutta (ks. esim. Puukari & Launikari, 2005).

- Eri kulttuuritaustaiset opiskelijat, joiden koulusivistyskieli tai kotikieli ei ole suomi, kaipaavat opinnoissa menestyäkseen tukea. Tämän tuen tarjoaminen on korkeakoulun tehtävä.

Kulttuurisensitiivisen ohjauksen erityiskysymyksiä korkeakoulussa

1. Toimijuuden haasteet. Maahanmuuttajat ovat aliedustettuina korkeakoulutetuissa. Tähän vaikuttaa mm. yhteishakumenettely, maahanmuuttajataustaisten henkilöiden peruskoulussa ja lukiossa saamansa kokemukset itsestä oppijana sekä maahanmuuttajataustaisten nuorten sekä heidän perheidensä heikko tietämys suomalaisesta koulutusjärjestelmästä. Käsitys itsestä oppijana vaikuttaa paitsi opintoihin hakeutumiseen, myös opintojen alkuvaiheessa. Opiskeluitssetunnon kanssa työskentely on yksi tärkeimmistä kulttuurisensitiivisen ohjauksen näkökulmista. Pitää nähdä ja ymmärtää maahanmuuttajataustaisen opiskelijan oppijahistoriaa suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Millaisia oppimiskokemuksia hänellä on suomalaisesta koulutusjärjestelmästä? Miten hän kokee tulleeensa kohdeksi suomalaisessa koulutusjärjestelmässä? Millaisista muista koulutusjärjestelmistä hänellä on kokemuksia? Miten nämä järjestelmät eroavat suomalaisesta järjestelmästä? Tärkeitä kysymyksiä ovat varsinkin opiskelijan suhtautuminen itseohjautuvuuteen ja valtasuhteisiin.

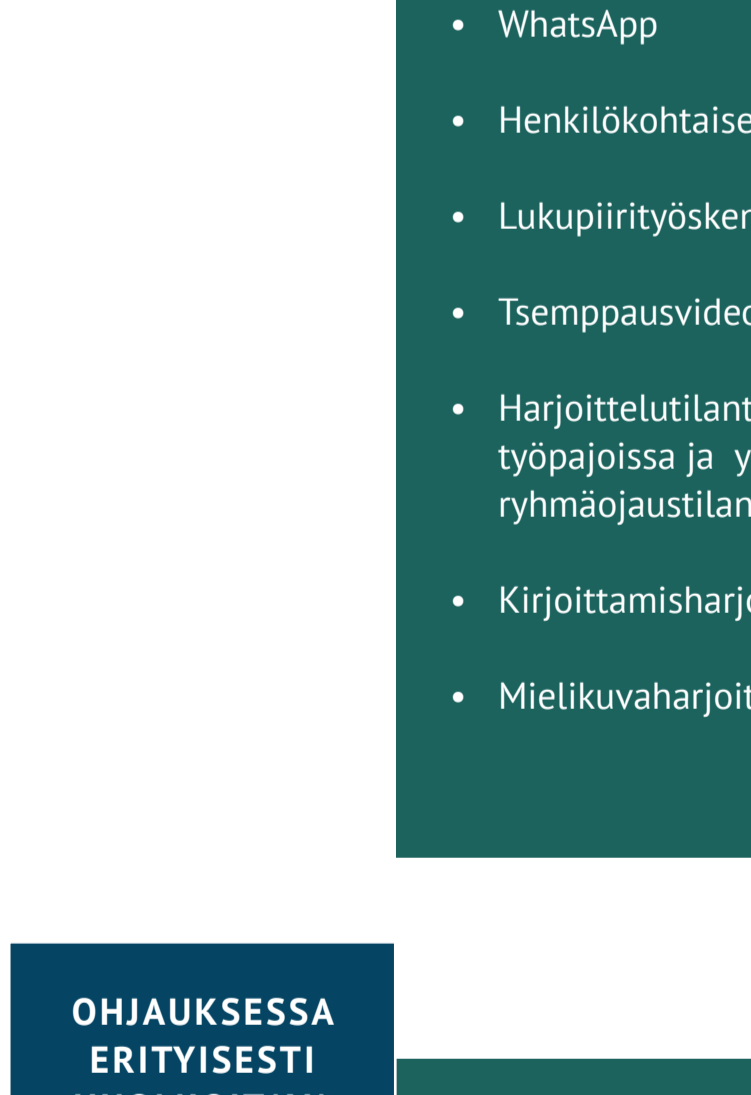
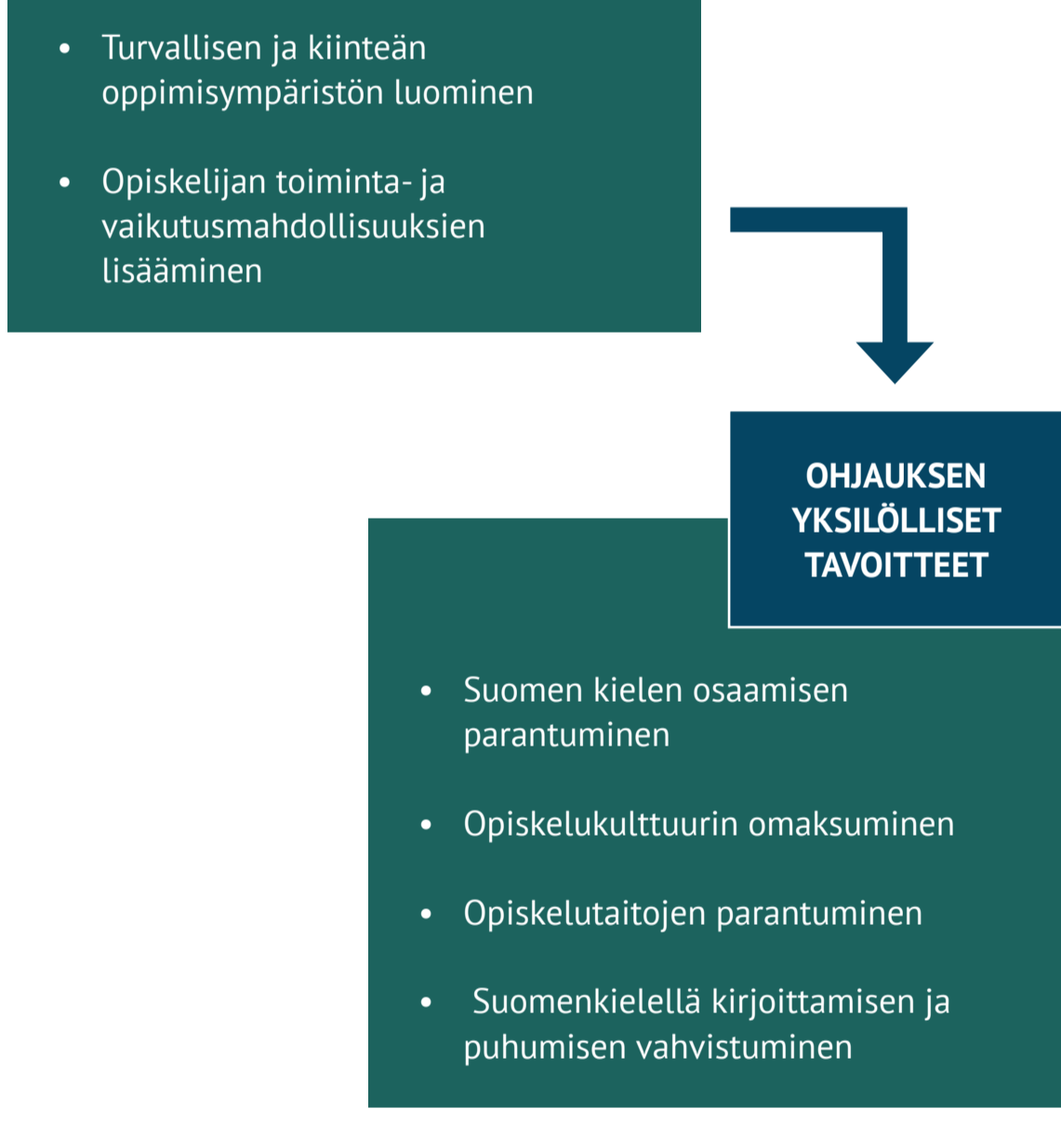
2. Kohtaamisen haasteet. Eri kulttuuritaustaisten opiskelijoiden ohjaaminen korkeakoulussa vaatii kulttuurisensitiivistä ohjausosaamista. Sitä ei kaikilla ammattikorkeakoulun opettajilla ole automaattisesti. Kulttuurisesti pätevän ohjaajan osaamisessa voidaan erottaa kolme osiota, jotka ovat Suen, Arredondon ja McDavisin (1992) mallia soveltaen seuraavat (ks. maamot.fi):

- Ohjaajan monikulttuurinen tietous (=ohjaaja tunnistaa omat kulttuuriset lähtökohtansa ja sen, miten ne vaikuttavat hänen ajatteluunsa ja käyttäytymisensä, hän hyväksyy ja kunnioittaa kulttuurisia eroja sekä tunnistaa omaan kulttuuriinsa liittyviä valta-asemia).
- Kulttuurien ja maailmankatsomusten tuntemus (=ohjaaja etsii aktiivisesti tietoa erilaisista kulttuureista asiakkaalta kysymällä ja pyrkii ymmärtämään eri kulttuuritaustaisen asiakkaan erilaista ajattelua ja sen mahdollista vaikutusta käsitteisiin koulutuksesta, opiskelusta, yhteiskunnasta ja työelämästä).

- Monikulttuuriin ohjauksikäytäntöihin liittyvä osaaminen (=ohjaajalla on kykyä kommunikoida eri kulttuuritaustoista tulevien opiskelijoiden kanssa, ohjaaja edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta korkeakoulu yhteisössä, ohjaaja osaa edistää monikulttuurisen yhteisön rakentumista opiskelijayhteisössä).

3. Tapauskohtaiset ohjaustavoitteet ja opiskelijoiden yksilölliset tarpeet. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ohjaustarpeet ja korkeakouluopiskelun lähtökohdat ovat hyvin erilaiset. Ohjauksen tavoitteet ja tarpeet ovat siis aina yksilöllisiä. Ohjaustarpeisiin vaikuttavat mm. perhetilanne ja perheen tarpeiden asema suhteessa opiskelun tarpeisiin, Suomessa oloaika, Suomeen tulosyy, mahdolliset traumaattiset kokemukset kotimaassa ja kotimaasta lähtöön vaikuttaneet syyt, aikaisempi koulutus (esim. opiskelijalla korkeakoulututkinto kotimaasta vs. omat vanhemmat luku- ja kirjoitustaidottomia), suomenkielen taidot, kokemukset suomalaisesta kulttuurista mm. suomalaisesta työ- ja /tai perhe-elämästä. Tärkeitä keskustelunaiheita ovat mm. Mitä tämä koulutus merkitsee sinulle ja perheellesi? Mitkä asiat koulutuksen alkuvaiheessa ovat tuntuneet vaikeilta ja haasteellisilta? Missä asioissa kaipaat toisten tukea ja apua? Millaisen tulevaisuuden toivot koulutuksen mahdollistavan?

Monikulttuurinen ohjaus käytännössä

Huomioi keskustelussa

- Lämmittely: kysy kuulumisia ennen kuin menet asiaan. Tämä on yhteisöllisen kulttuuritaustan huomioimista ohjauksessa. Suomalainen asiakaskeisyys ei ole välttämättä tuttua eri kulttuuritaustaiselle opiskelijalle eikä aina luo yhteiselle työskentelylle parasta mahdollista ilmapiiriä. Asioiden jakaminen vahvistaa luottamusta.
- Selkeys: Yritä puhua selkeästi ja lyhyitä lauseita. Käytä imperatiivia mieluummin kuin konditionaalia. Puhu lyhyesti.
- Varmista ymmärtäminen: käytä toistoja, voit puhua samasta asiasta monta kertaa. Varmista ymmärtämistä mieluummin käyttämällä muita tapoja kuin kysymällä ymmärsitkö. Voit esimerkiksi kysyä puhunko liian nopeasti/ paljon tai tekemällä asiayhteyteen puhunko ymmärtämistä varmista via kysymällä. Pyri tekemään esimerkiksi oppimistehtävistä mahdollisimman selkeitä, lyhyitä ja ymmärrettäviä. Käytä niissäkin lyhyitä lauseita. Jätä mieluummin sivulauseet pois.
- Kulttuurierojen selittäminen: Kerro suomalaisesta kulttuurista: esimerkiksi itseohjautuvuuteen liittyvistä odotuksista opiskelu- ja työelämässä, suomalaisesta asiakaskeisydestä tai aikakäsityksestä ja suomalaisesta täsmällisyydestä. Siitä, että Suomessa saa esittää kysymyksiä ja voi myöntää, ettei ymmärrä jotakin asiaa. Tätä ominaisuutta arvostetaan.

- Arvosta toisen kulttuuria ja pidä erilaisuutta rikkautena: ole kiinnostunut ja kysy miten sinun kulttuurissasi tässä tilanteessa menetellään. Pyri dialogisuuteen.

- Tarkkaile oppimisen esteitä ja ehdota lisätukea tarvittaessa. Oppimisen esteet voivat liittyä puutteelliseen kielitaitoon. Ne voivat johtua myös esimerkiksi keskittymisvaikeuksista.

- Tarkkaile omia ennakkoluulojasi ja ajatteluasi ja niiden vaikutusta ohjaukseen.